

Henda bókin er ein lyrisk söga, en fortælling fra tidernes morgen, sum undirtittilin ljóðar. Eitt barn verður fött, tað er tíðarinnar morgun, og frásøgnin er so um tær umstøður, ið barnið er til undir: Lat okkum siggja hvat hövundin sigur:

»I begyndelsen var hverken himmel eller jord eller ting, men kun en umædelig higen efter varme, nætelse og søvn. I vældige byger kom livet ind over dig, storme af ømhed fyldte dit urtids-mørke, vilde floder af mælk og rensende vnd, uophørlige kildevæld af gode og mindelige lyde, der endnu ikke var blevet til ord. Og omsider fik dine øjne deres første sjæl og du så det første omrind af den store livgiverske, alle tings op-hav.«

Hetta er tað ómæðvitandi barnið, ið er komið, barnið sum bert er ein möguleiki til eitt menniskja. So stígur hövundin fram og sigur um öll børn:

»Grådige og ørkesløse magter lurer på jer, I tålmodige og uskyldige. Dødens talsmænd er ude efter jer og vil lede jer bort fra tidernes glæderige morgenlys og ind i angstens og mistroens fredløse skyggedale. Uhyrer med hårde munde og villdøse øjne uden pupiller vil bestemme over jeres liv og skæbne og male jer til mad i deres kværne. Uanstændige fetisser skal måske bringe jer trældom og tilsmudse jeres værdighed.....«

Og tað eru hesir deyðans talsmenn, ið vilja leiða barnið inn í mistrúgv og gleðleysan skugga, sum bókin snýr seg um. Teir eru nógvir. Har er Eggertsen, stórmissionar og stóvsýgvaragent, ið var sálin í at samla inn til miðsionshús, men sum so hvarv við einum konufólki og peninginum og spurdist aftur í Sing Sing fongselinum í Amerika. — Sjálvplágarin Illa-Trina, ið av einstlistum smáþindi móðir og barn, læknariði, ið avlagði Trinu, áðrenn hon var fôr at taka livsins döpru mein, hampamaðurin Napoleon, ið altíð reykt av nafta og var so sjálgvóður, at hann avsálaði alt rúndanum seg, so Antonia varð troðkað út í tað stóra einsemið og endaði í kneppinum á skröggaranum Petri. Men hóast allar hesar myrkursins talsmenn er morgunglæman rúndan um barnið so sterk, lívið, so óslökkiligt, at

»Antonía, den unge moder, tilbringer sine dage og nætter i sin egen, fortryl lede verden, en ø i tiden, en lykkelig måne, utilgængelig for alle undtagen ham, drengen, livets genfødsel og inderste mening. Oppe over hendes hoved stråler sol og stjerner, dybt under hendes fodsåler bruser en afgrund af svundne dage og nætter..... Det svundne er såvist ikke borte, det er kun foreløbig skjult under et funklende slør af glæde, et nordlys af ensom henrykkelse.....«

Men myrkið fær aftur hendur á Antoniu, ein sótt tekur hana, og meðan hon stríðist við deyðan fær Illa-Trina hana at halda at barn hennara er deytt — fyrri at fáa hana at angri, at hon hevur fingið barnið ógift; hon trein ein harðan deyðs-dans áðrenn hon slapp.

»Tappert og forrykt har du stridt, An-

WILLIAM HEINESEN:

MODER SYVSTJERNE

GYLDENDAL 1952

tonia, men nu er dansen endt. De pligt-opfyldende undergangens herolde, der er rolige indtil dørsked, giver agt på deres herskerers tegn og sænker deres basuner.«

Barnið verður so í hondunum á Illu-Trinu, ið alsamt hevur ilt inni við tað, tí móðurin átti tað ógift. — Doypt var tað — Trina hevði fyrirsprákað. Meðan dópurin fer fram og tung álvarsorð um devilin, plágaran Pontius Pilatus, deyðsrikið og tann evsta dómin eru á lofti, situr tann unga móðurin og lítur at tí gomlu altartalvuni:

»Den gamle altertalve, i hvis skygge døbefonten står, taler sit grumme sprog om den verden, til hvilken vi gennem døben bliver viet. Den forestiller den til døden pinte menneskesøns gravlagelse. Graven er en grotte, forunderlig græseløs i sit vældende halvmørke, og gennem den lave åbning i baggrunden ses et kummerfuldt aftenlandskab, mod hvis blege undergangshimmel de tre tomme kors på dødingehøjnen løfter sig i skeve vinkler, anrørende som i afmægtig protest.....«

Og på en gang bliver alt så sørgeligt og forfærdende. Kors og tornede grene og dragne sværd, alverdens ufattelige ondskab, pine og nød, glider i mørke og oprivende billeder gennem hendes sind. Barnemordet i Betlehem, små drenge og vanvittige mødres nytteløse skrig, blodstænk på sne og sorte kroppe, som ravnene kredser over, knuste håb, endeløse krige, kanoners nådeløse hånletter, snigende giftgas, udslettede byer og millioner af unge lig, der engang var vel-skabte drengebørn og mødres lyst og håb..... Og alle blev de som han holdt over døbefonten og indviet til den kors-fæstede.

For den blege mand på korset er jo ikke blot de pinte og besværede gud, men også den gud, de onde krigskarle og hødder påberåber sig, en gud for ufredsstiftere og folkeslagenes plageånder.«

Drongurin veksur og fær so smátt vit, fatar ein lítlan skugga undir nátt-lampuni og eina illa veru, sum kemur at slökkja lampuna, Trinu. Men so gongur skjótt framá. Húsið hjá abbanum, har hann veksur upp, verður ein heilur heimur, fult av öllum undarligum verum og persónifikatiónum. Har situr Blinda-Anna og aftanfryri hana tað bara myrkur og tröllska, tað yður av vætrum, sjó-dreglum, Marru minni og öllum, öllum. Uppi á loftinum búleika undarligar gentur, ið hava gamlar, undarligar lutir rúndan um seg, eisini eina papagöju, ið eitur professor Ra og er eitt ilkvendi, sum liggur eftir at hakka dreingin í nakkan. Har er eisini ein vera, Grimmer, sum er dömdur til friðleysur at ganga á gólvinum.

Her eru í grundini teir einastu skemtiligu figurarnir í bókini, tað eru Grimmer og professor Ra. Barnið fyllist meir og meir við dreymi, allar hesar undarligu verurnar koma til hann aftur um náttina, og skræðast um hann í svövn. Men alt er ikki myrkt. Vindgentan Rita skapar honum eina mytu, har tann deyða móðurin er himnabrúður og eigur ein stjernugarð, ið kann siggjast gjøgnum loftsvindeygad. Drongurin Ekkehardt lærir hann sögur um kobbhar og mannar havdýpið við lívi fyrri honum. Soleiðis fyllist húsið, hann býr í, við yðjandi skuggakendum lívi og tað ókist meir og meir, undir húsinum er helviti, har er Illi-Maður, plágarin Pontius Pilatus, Judas og teir. Har kóka teir menniskjur í stórum grytum. Omanfryri húsið eru stórar himmalvíddir. Har eru kerubar við svörðum, har glógvar himmaljós og alt er vakurt og gott. Men so kemur Illa-Trina aftur upp í leikin og jagstrar dreingin burtur úr síni dreymaverð. Móður hansara er ikki himnabrúður, sigur hon, nei, hon er bert eitt veselakvendi, ið stendur fyrri durunum á paradisi og er ikki sloppin inn enn, og allar hinar verurnar sópaði Trina burtur við. Men drongurin sær hóast alt ljós allastaðni, uppi á fjöllum við Ekkehardt, úti á skreiðing við Ritu. Nðri við strondina, allastaðnis. Men hövundurin letur okkum varnast, hvussu tað tunga myrkið hevur etið seg inn í drongsins bleitu sál, so hann sær deyða, deyðslit, undirgongu allastaðni; einhvör gleði hevur eitt niðurlag av ófætta. — Hann stendur við strondina og sær:

Et sted er der en lysning i tangskoven, en åben kumme med grøn sandbund, og her svømmer små sorte fisk. De bor her, det er deres lille stue, de leger her, du følger deres bevægelser med forelskede øjne. Hvor er de ikke nye og vævre, disse små stundende skabninger — de er som selve glædens tegn! Men nede på bunden ligger en og lurer. Du ser det godt. Den ligger ganske stille. De store øjne glør. Men pludselig løfter den sig, den gør en lynsnar manøvre — i et nu er det, så hurtigt at det er som der slet intet er sket, men den har dog snappet en af de små fisk og slugt den. Et øjeblik så man den folde sig ud, store piggede vinger groede frem på dens ryg og bryst og fangede lyset et forhærdet gab åbnede sig, den tornede rædsel var på færde og gjorde sin gerning.«

Illu-Trina doyr. Óhugnin rúndan um hana er so stórur, at tá ið hon verður lögd í kistu og verður fôrd aftur til sína heimbygd, kunnu tær sum eftir eru ikki sova um náttina, tær ganga og hoyra og eru hjart-

kiptar, draga dreingin upp á loftið við sær og halda vökunátt:

»Og natten går sin gang, stor og vild og formløs — et intethedens dørsked gab, helt uden tid og sjæl, helt uden længsel og håb og helt uden kærlighed. Ufølsom og meningsløs farer den forbi den stakels ufødte, indtil hun forbarmer sig over den og giver den sind af sit sind og får det til at gro i dens måneløse urmørke.«

Og við hesari vökunátt endar bók-in, tá eru eisini tey flestu av hinum í bókini deyð og Rita er vorðin ör.

— — —
Ja, í hesari bókini er nógv myrkur og lítið ljós, og ljósslökkjarnir eru nógvir, men hóast tað kenna vit so staðiliga, at bókin er ein hymna til ljósið og lívið, eitt passiónsspæl, ið ber fram móti páskum, ein bók full av trúgv og hugi til at verja sakaleyst lív.

Tað skerst ikki burtur, at hetta er ein döpur bók og hon má í síni stöðu til lív og tilveru setast á bás saman við tí rættninginum innanfryri bókmentir, ið eysturrikarin Kafka kom við og sum norðmaðurin Tarjei Vesås umboðar. Hansara bók, »Huset i Mørket«, er í mongum lík »Moder Syvstjerne«, men daprari uppaftur og hevur ein tyngri symbolik. — Ja, har er í grundini eitt ljós, sum berjist í myrkrunum, men tað gongur undur; maðurin hevur slúttligt sett sær fyrri at vísa samtiðini myrkið. Her í »Moder Syvstjerne« doyggja ljósslökkjarnir, meðan drongurin, ið ljósberin er, livir.

Tað er eitt herligt lyriskt flog í bókini, so hon er ein njóting at lesa frá enda til annan.

— — —
Eg hoyri at prædikumenn í Haynar kirkju hava umtalað skaldskap Williams í sambandi við orðum, sum kloakvatn, lortur og t. l. Ja, ja — og ramman um hesa fyndugu talu var í lagi — hövuðskirkjan í landinum og radioútvarpið.

Eg komi at hugsa um, at slangur hava ein muskul inni í eyganum, sum eitur musculus bulbosus. Hann ger tað at eygað kann togast djúpt inn í hövdið; av hesum innrættningi broyttist sýnsökkið til ein evarska lítlan blett, men hesin blettur verður eisini mest sum yvirljósur, so tað sædda avlagast. Menniskjur hava henda muskul eisini, men rudementaran.

Tá ið eg hoyrði hetta lorta-tosið úr kirkjuni dat mær í huga, um ikki hesir prædikumenn, ið soleiðis mál-boru seg um lóðigan literatur, munnu hava fullbúnan musculus bulbosus, so teir skoða mannalívið bert gjøgnum eitt pinkalítið hol og sostatt siggja bert ein pinkalítan blett av tí, samstundis sum teir trúgva sjálvir, at teir siggja alt.

Um teir halda, at William er teirra móttöðumaður, so fara teir ivaleyst ikki skeivir — um so er, teir eru ljósslökkjarar og eru við til at pota ræðslu og mistrúgv í menniskjasinnið.

Heðin Brú.